

Stonehenge har inspirerat pallens form, design av Ludovica + Roberto Palomba.
Till vänster: Skålen Kala i design av Monica Förster presenterad i Milano.

”Vi går tillbaka i historien och använder *delarna på nya sätt.*”

Livet är en handsnidd fest

På möbelmässan Salone del Mobile firar bosniska Zanat med en ovanligt poetisk jubileumskollektion. Zanats kreativa chef, MONICA FÖRSTER, om balansen mellan tradition och innovation.

Text *Jesper Tillberg*

Zanat är ett vackert exempel på hur traditionellt hantverk kan kombineras med modern design. Hur ser du på balansen mellan tradition och innovation?

– Vi på Monica Förster Design Studio börjar alltid ett projekt med gedigen research om företaget vi jobbar med och teknikerna de använder. När jag började jobba med Zanat såg fornuttrycket i företaget ut på ett helt annat sätt – mycket mera traditionellt, mera ornamentalt. Det första vi gjorde var att dekonstruera snideritekniken och sätta ihop den på ett nytt sätt för att uppnå ett mera samtida uttryck. Vi tittade också mycket på verktygen som hantverkarna använder och utgick ifrån dem för att skapa nya uttryck.

– Sammantaget kan man säga att vi går tillbaka till historien och använder delar som vi sedan sätter ihop på ett nytt sätt för att på så sätt skapa innovation med design och hantverk.

– Förnyelsearbetet som vi gjort med Zanat har bidragit till att hantverket blivit listat på Unescos världsarvslista.

Hållbarhet är en central del av Zanats filosofi. Hur tänker du kring hållbarhet i ditt eget designarbete?

– Hållbarhet i dag är en hygienfråga, något vi alla behöver förhålla oss till. Vi (på designstudion, förf. anm.) gör det på flera sätt: Vi jobbar med material som är förnyelsebara, är äkta och åldras vackert, till exempel trä. Och med material som ger ett negativt co2-värde, däribland hampa. Och så minimerar vi materialåtgång och skapar komfort utan stoppningsmaterial där de olika materialen går att separera och återvinna, till exempel vår stol Lazy chair för Paola Lenti. Men framförallt jobbar vi med hög designhöjd som håller över lång tid.

– Generellt kan man säga att vi siktar alltid mot att skapa poesi i det vi formger. Vi tror att när man blir emotionellt engagerad i ett objekt slänger man det inte.

Monica Förster i sin studio i Stockholm. I Milano ställde hon och Zanat ut sin spännande jubileumskollektion. Skål i design av Patrick Norguet, skåp av Ilse Crawford med studio. Till vänster: Pall av Yves Behar.

”Det finns absolut något *rytmiskt i hantverket.*”

Zanat bär på en lång tradition av handsnidd trädesign. Vad händer med ett objekt när det bär spår av en människas hand – hur påverkar det vår relation till föremålet?

– När jag gick på Beckmans läste jag även typografi under ett år. Jag fick bland annat lära mig att vissa typsnitt är lättare för ögat att läsa. Jag tror att det fungerar ungefär på samma sätt med formgivning och hög nivå på hantverk. Att ögat uppfattar det som väldigt vackert för att det inte är helt perfekt. Det ser nästan perfekt ut för att hantverket är på så hög nivå, men samtidigt finns en liten variation som ögat ändå uppfattar som positivt.

Zanat har samarbetat med en rad internationella formgivare – från Harri Koskinen till Sebastian Herkner. Hur påverkar det dig som designer att vara en del av ett kollektiv med så många (andra) starka röster?

– Under hela min karriär har jag varit i sammanhang där det varit väldigt bra formgivare, väldigt många gånger som ensam kvinna. Emellertid inte på Zanat där jag bidragit till att försöka ändra på just det.

Går det att tala om en gemensam “Zanat-anda” i designen skuule du säga, trots att varje formgivare har sin egen stil?

– Jag tror absolut att det går att tala om en gemensam Zanat-anda. Vi väljer samarbeten bland annat utifrån att formgivare ska ha en filosofi som passar Zanat – inte utifrån vem som “trendar”. Sedan så särskiljer sig Zanats produkter via uttrycket som kommer av sniderihantverket. Det skapar i sin tur en gemensam grund för kollektionen.

Om du ser tio år framåt – vad hoppas du att Zanat står för då?

– Jag hoppas att företaget vuxit ännu mer och därmed bidragit till

att skapa ännu flera jobb i Bosnien. En av de viktigaste delarna av Zanat är att jobba socioekonomiskt. När Zanat växer och blir större internationellt skapas ännu flera jobb, inte bara inom Zanat utan också hos underleverantörer som vi försöker hålla inom Bosnien. Till exempel metall, ull, stoppning. Det inbegriper också Zanats närmaste team som återfinns på och kring konsthögskolan i Sarajevo.

– Vi vill skapa ringar på vattnet som på sikt kanske stärker Bosniens ekonomi, export inte bara av varor utan även av kultur.

Zanat är djupt rotat i ett handgjort uttryck – varje snitt i träet har sin rytm. Skulle du säga att det finns något musikaliskt i hantverket?

– Ja, kanske finns det jämförelser man kan göra. Det finns absolut något rytmiskt i hantverket.

När du skapar för Zanat, upplever du att du “komponerar” ett objekt, ungefär som man skulle skriva en melodi – med upprepningar, pauser, variationer...?

– Jag tänker i historia och nutid, konst och design, kontraster och samband. “God is in the detail.”

Finns det någon designer inom Zanat-familjen som du tycker skapar i en helt annan tonart än du själv?

– Alla bra formgivare, tror jag, har en egen tonart som ger ett starkt och unikt avtryck. Därför är det ofta lätt att känna igen vem som gjort vilket objekt.

Om Zanat vore ett instrument – vilket skulle det vara, och vad spelar det för slags musik?

– Jag tror inte Zanat är ett instrument utan att det ryms en hel orkester i Zanat... Och att vi än så länge bara har hunnit spela intro! ♦

SARAJEVO À LA MONICA FÖRSTER

Bar “Avlija för en lugn kväll, sen vidare till Vučko Pub.”

Restaurang “För lokala rätter blir det Bašća kod Ene.

Annars Klopä eller Začín.”

Konst “Historic museum, Child War Museum, Svrzina Kuća.

I samhället Konjic, 1 timme

från Sarajevo, där Zanat ligger, finns Titos Bunker.”

Inredning “Zanat såklart... Rekommenderar även

Zanat Carving Museum i Konjic.”

Mode “REVOLT Streetwear, Bazerdžan, Plus Minus.”

Arkitektur “Parents House av normal arkitektura, Historic Museum, Vjećnica, National TV building för sin brutalism.”

Musik “Damir Imamović, Amira Medunjanin, Božo Vrećo (tolkar den traditionella bosniska musiken Sevdalinka).”

████████████████████